

اثر آگاهی از برند محوطه‌ها و بناهای ثبت میراث جهانی بر یادگیری تجربی کودکان از برند مقصدهای گردشگری

یزدان شیرمحمدی *
ولی محمد درینی **
بدری سادات زاهدی ***

چکیده

هدف از پژوهش حاضر بررسی تأثیر سفرهای آموزشی کودکان بر یادگیری تجربی آن‌ها بود. جامعه آماری پژوهش شامل تمامی والدین کودکان (۴ تا ۷ سال) که با تور تفریحی از محوطه میراث فرهنگی باغ فین کاشان به مدت یک هفته بازدید داشته‌اند، بود. این پژوهش از نظر هدف کاربردی و از نظر روش جزو تحقیقات توصیفی پیمایشی بوده است. روش نمونه‌گیری این پژوهش در دسترس و تعداد آن ۳۸۴ نفر بود. ابزار سنجش در این پژوهش پرسشنامه محقق‌ساخته بود. تحلیل‌های آماری نیز با استفاده از روش معادلات ساختاری انجام شده است. برای تعیین ارتباط علی بین متغیرها از روش مدل معادلات ساختاری و سطوح معناداری به منظور آزمودن فرضیه‌ها p_value کوچک‌تر از ۰۵/۰ در نظر گرفته شد. یافته‌ها این پژوهش نشان داد یادگیری تجربی کودکان بر مزیت‌های آموزشی کودکان به واسطه تعاملات اثرگذار است و همچنین آگاهی از برند محوطه‌های تاریخی بر انگیزه برای یادگیری تجربی کودکان و مزیت‌های آموزشی کودکان تأثیرگذار است، یافته‌ها حاکی از آن است که آگاهی از برند محوطه‌های تاریخی بر انگیزه برای یادگیری تجربی کودکان و مزیت‌های آموزشی کودکان اثر مثبت و معناداری دارد. نتایج پژوهش حاکی از آن بود که سفر آموزشی کودکان نیز بر افزایش توان آموزشی کودکان به واسطه افزایش مشارکت در فعالیت‌های اجتماعی، افزایش دانش آشکار و پنهان کودکان و افزایش تعلق ملی تأثیر مثبت و معنادار دارد.

واژه‌های کلیدی: آگاهی از برند، سایت‌های میراث فرهنگی، سفرهای خانوادگی، گردشگری کودک، یادگیری تجربی

مقاله حاضر برگرفته از پایان نامه کارشناسی ارشد رشته مدیریت جهانگردی در دانشگاه پیام نور است.

* استادیار، گروه مدیریت بازرگانی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران

** استادیار، گروه مدیریت بازرگانی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران (نویسنده مسئول)، vm.daryni@gmail.com

*** کارشناسی ارشد، مدیریت جهانگردی، دانشگاه پیام نور، ایران.

تاریخ دریافت: ۹۹/۰۴/۱۸

تاریخ پذیرش: ۹۹/۰۹/۲۴

مقدمه

کودکی مهم‌ترین مرحله از مراحل زندگی انسان است که در طی آن کودک شروع به کاوش جهان پیرامون خود می‌کند و سعی می‌کند تا محیط اطراف خود را بهتر بشناسد (میندس^۱، ۲۰۰۵)؛ و برای کودکان سفر بهترین آموزش است (یانگ و لائو^۲، ۲۰۱۹). یادگیری تجربی کودکان در سفر با فرهنگ و تاریخ پیوند دارد و بیشترین میزان فعالیت‌ها مبتنی بر طبیعت و بازدید از یک سایت تاریخی است (لهتو و زو^۳، ۲۰۱۷). محوطه‌های میراث فرهنگی مکانی مناسب برای افزایش یادگیری است، در این میان کودکان به‌عنوان بخشی از جامعه گردشگری به همراه خانواده خود، نه به‌عنوان منتخب مقصد بلکه به‌عنوان بخشی که بهتر می‌آموزد و بیشتر لذت می‌برد، در این سایت‌ها به بازدید و یادگیری می‌پردازد (یانگ و لائو، ۲۰۱۹)؛ بنابراین نیاز به پژوهشی که جنبه‌های مختلف تأثیر آگاهی از برند و انگیزه یادگیری تجربی کودکان را در سایت‌های میراث جهانی در نظر بگیرد، ضروری به نظر می‌رسد. بخصوص این‌که از سال ۱۹۷۹ تاکنون ۲۴ اثر فرهنگی، تاریخی و طبیعی ایران در فهرست میراث جهانی یونسکو ثبت شده است. این پژوهش با در نظر گرفتن وجود سایت‌های معتبر میراث جهانی در ایران به بررسی میزان تأثیر یادگیری کودکان در سفرهای خانوادگی به این مکان‌ها می‌پردازد. به همین منظور باغ‌موزه فین کاشان به‌عنوان یک جاذبه تاریخی و فرهنگی که در سال ۱۳۸۹ به‌عنوان یکی از نه باغ برتر ایرانی در فهرست میراث جهانی یونسکو جای گرفته است و هر ساله به‌عنوان یک مقصد گردشگری تعداد بی‌شماری از گردشگران سراسر جهان را به‌سوی خود جذب می‌کند و را به‌عنوان دومین مکان در استان اصفهان به خود اختصاص می‌دهد، این محوطه تاریخی به‌عنوان مکانی مناسب برای یادگیری تجربی کودکان در این پژوهش در نظر گرفته شده است. البته موضوع این پژوهش آموزش از طریق گردشگری کودک است. گردشگری کودک نوعی از گردشگری است که نیازهای گروه‌های ناهمگن ذینفع بین سه تا یازده سال را هدف قرار می‌دهد (بلوچفلدت و همکاران^۴، ۲۰۱۱). کودکان در این گروه سنی بازدیدکنندگان باارزشی هستند که در که از طریق گردشگری دانش خود را گسترش می‌دهند، تجربه کسب می‌کنند (الن^۵، ۲۰۱۴، فن و لی^۶، ۲۰۱۶، هی^۷، ۲۰۱۸)؛ بنابراین

1. Mindes
2. Yang & Lau
3. Lehto & Zhou
4. Blichfeldt et al.
5. Allan

6. Feng & Li
7. Hay

نقش کودکان نباید نادیده گرفته شود. محققان سراسر جهان به‌طور فزاینده‌ای در حال کسب آگاهی از نقش فعال کودکان در گردشگری هستند (کنوسا و همکاران ۲۰۱۶، فن و لی، ۲۰۱۶، هی^۲ ۲۰۱۸)؛ زیرا کودکان که اغلب نقش‌های اجتماعی فعالانه‌ای دارند، در شکل‌گیری تجربه‌های تعطیلات دخالت دارند (شانزل و کر^۳، ۲۰۱۶ هی^۴، ۲۰۱۷)؛ و از آنجایی که کودکان در همان سن کودکی می‌توانند در زمینه‌های اجتماعی یا فرهنگی توجیه شوند، مهارت‌ها، مسئولیت‌ها و توانایی‌های اجتماعی و عاطفی را به‌طور قابل توجهی نشان می‌دهند (کنوسا و گراهام^۵، ۲۰۱۶). همچنین کودکان و والدین ممکن است، نظرات متفاوت حتی متضادی در مورد تجارب گردشگری داشته باشند (فو و همکاران، ۲۰۱۴). با توجه به مطالعات انجام شده در زمینه گردشگری کودک، برخی از پژوهشگران معتقدند که غالباً صدای کودکان نادیده گرفته می‌شود (پوریا و تیموتی^۶ ۲۰۱۴، کارپنتر^۸، ۲۰۱۵)؛ زیرا کمبود مطالعات در زمینه گردشگری کودک، فقدان توانایی محققان را در طراحی‌های اجتماعی و ساختارهای اقتصادی و فرهنگی گردشگری نشان می‌دهد. بعضی از محققان معتقدند که دو چالش اصلی بر سر راه پژوهش در مورد کودکان وجود دارد، یکی این که کودکان در حضور والدین خود نمی‌توانند رفتارهای متفاوتی را انجام دهند، دیگر این که در نظر گرفتن سن روان‌شناختی کودک و مراحل رشد و جمعیت شناختی در این مطالعات بسیار مهم است (وئو و همکاران^۹، ۲۰۱۶). تعامل با تفاوت‌های فرهنگی و تسهیل این روند یادگیری را افزایش می‌دهد (مک گلدری و لاپ^{۱۰}، ۲۰۱۷). از مزایای جدید یادگیری تجربی در سفر می‌توان به آگاهی اجتماعی و فرهنگی، افزایش دانش و دیدگاه، استقلال و اعتماد به نفس اشاره کرد (استون و پاتریک^{۱۱}، ۲۰۱۳). مسافرت یکی از واضح‌ترین زمینه‌ها برای یادگیری عمیق و ماندگار است (برومهال و پیتمن^{۱۲}، ۲۰۱۰)؛ و سفر یکی از معدود فرصت‌های آموزشی و یادگیری غیرحرفه‌ای است که خارج از محدوده آموزش و پرورش صراحتاً در مورد زبان، مکان و مردم، فرصت‌های آموزشی را فراهم می‌کند (وری^{۱۳}، ۲۰۰۸). جامعه در حال ورود به عصری است که در آن آینده اساساً به وسیله توانایی افراد در استفاده عاقلانه از دانش، به‌عنوان یک منبع

1. Canosa, et al.

2. Hay

3. Schänzel & Carr

4. Hay

5. Canosa & Graham

6. Fu

7. Poria & Timothy

8. Carpenter

9. Wu & Wall

10. McGladdery & Lubbe

11. Stone, M. J. & J. F. Petrick

12. Broomhall, S., & Pitman, A.

13. Werry, M.

گران‌بهای جهانی که شامل فناوری و سرمایه فکری انسانی است، تعیین می‌شود (شریعتی و همکاران، ۱۳۹۸). دانش را می‌توان به‌عنوان واقعیت‌ها، مهارت‌ها و درکی که یک فرد، به‌ویژه از طریق آموزش یا تجربه به دست می‌آورد، تعریف نمود که توانایی فرد را در تصمیم‌گیری، اصلاح فرایندها، ارزیابی محتوا و اجرایی‌کردن طرح‌ها افزایش می‌دهد (صدری، ۱۳۹۷). در سال‌های اخیر این یادگیری با عنوان گردشگری آموزش و پرورش اهمیت زیادی یافته است. بخصوص برای مسافرانی که مهم‌ترین مانع سفر برای آن‌ها تجربه یادگیری کودکان است (ریچی و همکاران، ۲۰۰۳)؛ بنابراین گردشگری با اهداف آموزشی را می‌توان به‌عنوان راهکاری در بارور نمودن قدرت تخیل کودکان و بروز استعدادهای آنان موردتوجه قرارداد. تعداد زیاد گردشگران در بازدید از محوطه‌ها و بناهای میراث فرهنگی یکی از نتایج مثبت یک برند قوی است که نشانی از درک کیفیت برتر و تجربه است (یانگ و همکاران، ۲۰۱۰). این سایت‌ها که سرشار از فرهنگ و تاریخی قابل توجه هستند هر ساله توسط میلیون‌ها بازدیدکننده بازدید می‌شوند (یانگ و همکاران، ۲۰۱۹). سایت‌ها تاریخی برای یادگیری کودکان در مورد تاریخ، سنت و فرهنگ همچنین حفاظت از میراث فرهنگی نقش‌آفرین هستند (یانگ و لو، ۲۰۱۹). والدین جوان چینی سفر را به‌عنوان ابزاری برای یادگیری تفسیر می‌کنند زیرا امروز یادگیری دیگر به غنی‌سازی دانش‌آموزان در مدرسه بستگی ندارد، بلکه فعالیت‌های آموزشی در فرم‌هایی پویاتر از سابق به کار گرفته می‌شود (هونگ و گاوز^۳ ۲۰۱۵). پژوهش یانگ و لائو (۲۰۱۹) بر عوامل مؤثر بر رشد یادگیری کودکان در تعامل با محوطه‌ها و بناهای ثبت میراث جهانی نشان می‌دهد که یادگیری متعارف یکی از انگیزه‌های مهم سفر است (یانگ و لو، ۲۰۱۹). همچنین وای گود و همکاران (۲۰۱۹) طی پژوهشی در مورد رضایت از سفر کودکان اظهار داشتند، اکثر کودکان غالباً به سفرهای محلی می‌روند و تمایل آن‌ها به کشف و یادگیری در مورد محیط اطرافشان گاهی بیشتر از بزرگ‌ترهاست (وی گوود و همکاران، ۲۰۱۹). در پژوهشی دیگر وئو و همکارانش (۲۰۱۹) به این نتایج دست یافتند که کودکان چینی تجارب گسترده‌ای از سفر و ایده‌های روشنی از آنچه گردشگری خانوادگی به‌یادماندنی را تشکیل می‌دهد، دارند (وئو و وال و همکاران، ۲۰۱۶). پژوهش حاضر برگرفته از مدل نظری یانگ و لائو در سال ۲۰۱۹ است؛ اما در

1. Ritchie, B. W., et al.
2. Yang, C.-H., et al.

3. Huang, G. H.-C. & M. Gove
4. Waygood, E. O. D., et al.

این پژوهش نیز دانش پنهان کودکان، دانش آشکار کودکان، افزایش تعلق ملی، مزیت‌های آموزشی افزایش مشارکت در فعالیت‌های اجتماعی، به مدل اضافه شده است. مدل دارای ۱۰ متغیر اصلی است. این پژوهش به بررسی اثر یادگیری تجربی کودکان در قالب گردشگری بر افزایش توان آموزشی آنان به واسطه افزایش مشارکت در فعالیت‌های اجتماعی می‌پردازد.

روش

این پژوهش از نظر هدف کاربردی و از نظر روش جزو تحقیقات توصیفی پیمایشی است. اطلاعات به روش کتابخانه‌ای و حاصل از پرسشنامه محقق ساخته جمع‌آوری شده است. جامعه آماری پژوهش شامل تمامی والدین کودکان (مثلاً ۴ تا ۷ سال) که با تور تفریحی از محوطه میراث فرهنگی باغ فین کاشان به مدت یک هفته بازدید داشته‌اند، می‌شود. در این پژوهش، به منظور جمع‌آوری داده‌ها از ابزار پرسشنامه استفاده شد. در تعیین تعداد نمونه پژوهش از جدول مورگان استفاده شد. نمونه آماری این پژوهش ۳۸۴ نفر و روش نمونه‌گیری در دسترس است. پرسشنامه این تحقیق محقق ساخته و با بهره‌گیری از منابع معتبر است که ابعاد آن در جدول ۱ آمده است. برای بررسی روایی پرسش‌نامه در بخش کمی نیز، ابتدا از نظر روایی ظاهری و مفهومی توسط ۳۰ خبره گردشگری مورد بررسی و تأیید قرار گرفت. در این پژوهش متغیر مستقل آگاهی از برند در مکان‌های تاریخی است و متغیر وابسته افزایش توان آموزشی کودکان است و متغیرهای میانجی یادگیری تجربی کودکان، تعاملات، تفاوت، مزیت‌های آموزشی کودکان، افزایش مشارکت در فعالیت‌های اجتماعی، افزایش دانش آشکار کودکان، افزایش دانش پنهان کودکان و افزایش تعلق ملی هستند. برای جمع‌آوری داده‌های لازم، ۲۹ سؤال در قالب ۱۰ بعد تخصیص یافته است که در جدول ۱ ابعاد و گوی‌های مدل آمده است. همان‌گونه که در جدول ۱ آمده است، ۷ بعد از ابعاد پرسشنامه دارای منبع و سه بعد آن محقق ساخته است. برای پایایی پرسشنامه‌ها از ضریب آلفای کرونباخ و جهت تعیین ثبات درونی ابزار از آزمون KMO و کرویت بارتلت برای مناسب بودن حجم نمونه و درست بودن تفکیک عامل‌ها و برای تعیین ارتباط علی بین متغیرها از روش معادلات ساختاری استفاده شده است. کلیه محاسبات آماری این پژوهش با استفاده از نرم‌افزارهای آماری SPSS ۲۳ و تحلیل‌های مربوط به مدل یابی معادلات ساختاری با استفاده از نرم‌افزار AMOS ۲۳ انجام گرفت.

و سطح معنادار تمامی آزمون $P < 0/05$ است. در این مرحله پس از اجرای تحلیل عاملی تأییدی، روش مدل‌سازی معادلات ساختاری، با کمک نرم‌افزار Amos رابطه علی این دو متغیر آزمون شده است.

جدول ۱. مشخصات ابزار پژوهش

ابعاد
انگیزه برای یادگیری تجربی کودکان (یانگ و لوو، ۲۰۱۹)
تجربه تعامل در محوطه‌ها و بناهای میراث فرهنگی (یانگ و لوو، ۲۰۱۹)
جوان بودن خانواده‌ها (یانگ و لوو، ۲۰۱۹)
افزایش مشارکت در فعالیت‌های اجتماعی (یانگ و لوو، ۲۰۱۹)
آگاهی از برند (باغ فین کاشان) ثبت میراث جهانی (یانگ و لوو، ۲۰۱۹)
مزایای آموزشی کودکان در تعامل با محوطه‌ها و بناهای میراث فرهنگی (یانگ و لوو، ۲۰۱۹)
دانش آشکار (خبرگان پژوهش)
دانش پنهان (خبرگان پژوهش)
افزایش تعلق ملی (خبرگان پژوهش)
افزایش توان آموزشی کودکان (یانگ و لوو، ۲۰۱۹)

یافته‌ها

برای بررسی روایی سازه‌ای پرسشنامه و تأیید عامل‌های در نظر گرفته شده، از روش تحلیل عاملی به شیوه چرخش محورها متعامد (واری - ماکس) برای دستیابی به عامل‌های خالص استفاده شد. به این منظور از شاخص KMO و آزمون کرویت بارتلت استفاده شد. همان‌طور که در جدول ۲ نیز مشاهده می‌شود، از آنجاکه مقدار شاخص KMO بیشتر از $0/6$ است، تعداد نمونه (در اینجا همان تعداد پاسخگویان) برای تحلیل عامل کافی است. همچنین، مقدار معنادار (sig) آزمون بارتلت، کوچک‌تر از ۵ درصد است که نشان می‌دهد تحلیل عاملی برای شناسایی ساختار، مدل عاملی مناسب است.

جدول ۱. ویژگی‌های جمعیت شناختی گروه نمونه

جنسیت		
جنسیت	فراوانی	درصد فراوانی
مرد	۲۴۰	۶۲/۵
زن	۱۴۴	۳۷/۵

تحصیلات		
۲۳/۲	۸۹	دیپلم و فوق‌دیپلم
۳۴/۶	۱۳۳	کارشناسی
۲۸/۱	۱۰۸	کارشناسی ارشد
۱۴/۱	۵۴	دکترا
محدوده سنی		
۵۳/۳	۲۰۵	۲۰ سال تا ۳۰
۴۶/۶	۱۷۹	بین ۳۰ تا ۴۰ سال
۱۰۰	۳۸۴	مجموع

جدول ۲. آزمون KMO و بارتلت پرستنامه

آزمون KMO		
۰/۹۶۰	کای اسکوئر تقریبی χ^2	
۱۰۷۳۴/۰۰۶	درجه آزادی df	آزمون بارتلت
۴۰۶	سطح معنی‌داری sig	
۰/۰۰۰		

اعتبار به ارتباط منطقی پرسش‌ها یا گویه‌ها با سازه موردنظر اشاره دارد. اعتبار توانایی ارزیابی چیزی است که قرار سنجیده شود. وقتی گفته می‌شود، آزمون اعتبار به این معنی است که پرسش‌های آزمون به‌طور دقیق آنچه را که موردنظر است، می‌سنجد. اعتبار همگرا نیز زمانی محقق می‌شود که تمام گویه‌های مدل ارزیابی از نظر آماری معتبر باشند. در این پژوهش اعتبار همگرا توسط میانگین واریانس استخراج‌شده^۱ به دست آمد که میانگین سازه‌ها واریانس استخراج‌شده بالای ۰/۵ است که همین امر نشان داد که همگرایی منطقی پرسش‌ها یا گویه‌ها وجود دارد. پایایی نیز یک ابزار اندازه‌گیری است که درجه ثبات، همسانی و قابلیت پیش‌بینی آن در اندازه‌گیری هر آنچه اندازه می‌گیرد، است (کشاورز، ۱۳۹۳). در این پژوهش آلفای کرونباخ همه گوی‌ها بیشتر از ۰/۷۰ به دست آمد برای رسیدن به پایایی سازه حداقل ارزش CR باید از ۰/۶۰ بیشتر باشد (کشاورز، ۱۳۹۳). پایایی سازه این پژوهش نیز مورد آزمون و تأیید قرار گرفت. در جدول ۳ شاخص‌های موردنیاز جهت اعتبار و پایایی سازه‌ها را نمایش داده است.

1. average variance exextracted

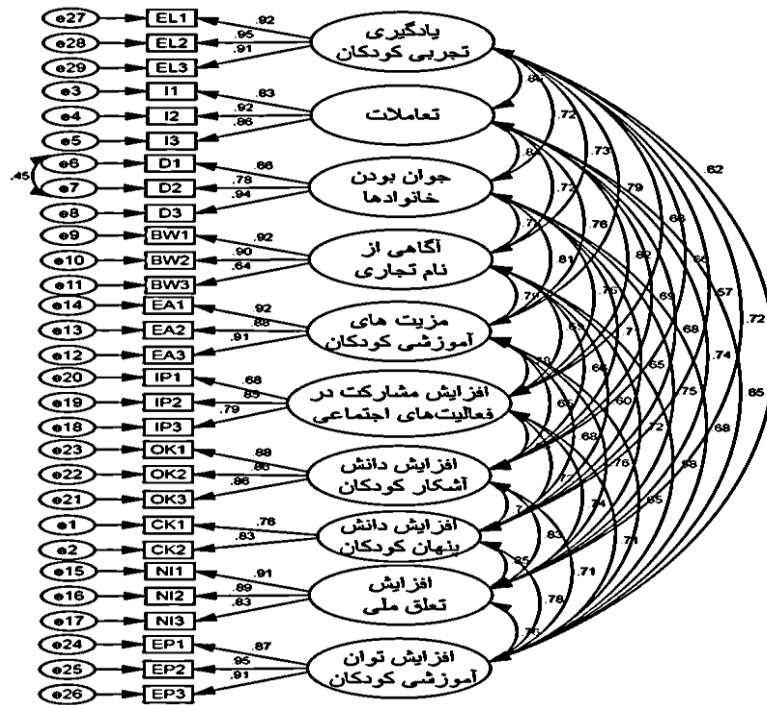
جدول ۳. شاخص‌های برآزش مدل ساختاری پژوهش

AVE (روایی همگرا)	CR (پایایی مرکب)	CA (آلفای کرونباخ)	بار عاملی	گوی‌ها	ابعاد
۰/۸۵۸	۰/۹۴۸	۰/۹۴۶	۰/۹۱۹	EL1	یادگیری تجربی کودکان
			۰/۹۵۰	EL2	
			۰/۹۱۰	EL3	
۰/۷۵۵	۰/۹۰۲	۰/۸۹۸	۰/۸۲۷	I1	جوان بودن خانواده‌ها
			۰/۹۱۹	I2	
			۰/۸۵۸	I3	
۰/۶۴۴	۰/۸۴۲	۰/۸۷۲	۰/۶۶۲	D1	تفاوت
			۰/۷۸۵	D2	
			۰/۹۳۶	D3	
۰/۶۸۵	۰/۸۶۴	۰/۸۴۷	۰/۹۱۸	BW1	آگاهی از برند WHSs
			۰/۸۹۹	BW2	
			۰/۶۳۶	BW3	
۰/۸۱۲	۰/۹۲۸	۰/۹۲۸	۰/۹۱۷	EA1	مزیت‌های آموزشی کودکان
			۰/۸۸۰	EA2	
			۰/۹۰۶	EA3	
۰/۶۰۷	۰/۸۲۱	۰/۸۱۷	۰/۶۸۵	IP1	افزایش مشارکت در فعالیت‌های اجتماعی
			۰/۸۴۹	IP2	
			۰/۷۹۴	IP3	
۰/۷۵۲	۰/۹۰۱	۰/۹۰۰	۰/۸۷۹	OK1	افزایش دانش آشکار کودکان
			۰/۸۶۲	OK2	
			۰/۸۶۰	OK3	
۰/۶۳۵	۰/۷۷۶	۰/۷۵۹	۰/۷۶۵	CK1	افزایش دانش پنهان کودکان
			۰/۸۲۷	CK2	
۰/۷۶۷	۰/۹۰۸	۰/۹۰۴	۰/۹۰۷	NI1	افزایش تعلق ملی
			۰/۸۸۹	NI2	
			۰/۸۲۹	NI3	
۰/۶۴۴	۰/۸۴۲	۰/۹۳۲	۰/۸۶۸	EP1	افزایش توان آموزشی کودکان
			۰/۹۴۹	EP2	
			۰/۹۱۴	EP3	

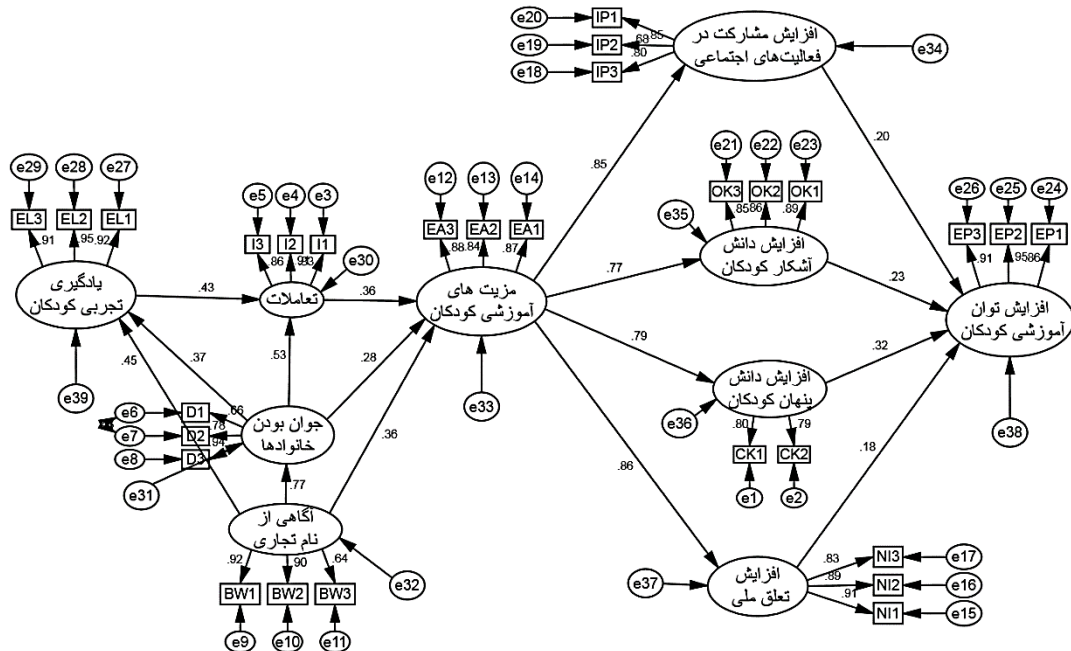
باید توجه داشت که تحلیل مسیر در این نرم‌افزار شاخص برازشی تولید می‌کند که در بازه مشخصی مقبول و نتایج آن قابل استناد است. شاخص میزان انطباق (AGFI) نیز باید بزرگ‌تر از ۰/۹ باشد، مقادیر بالای ۰/۹ برای شاخص‌های نیکویی برازش (GFI)، مقادیر بالای ۰/۹ برای شاخص‌های نیکویی برازش (GFI)، شاخص برازش تطبیقی (CFI)، نشان‌دهنده این است که مدل از برازش مطلوبی برخوردار است. میزان انطباق شاخص‌ها برای چارچوب استخراج‌شده به شرح جدول زیر به دست آمد. شاخص‌های برازش برای پرسشنامه در جدول ۴ آمده است.

جدول ۴. شاخص‌های برازش برای پرسشنامه

مقادیر نهایی	مقدار مجاز	نام شاخص	گروه شاخص برازش
۲/۳۶۶	کمتر از ۳	CMIN/DF (کای اسکوئر بهنجار شده)	برازش مطلق
۰/۰۶۰	کمتر از ۰/۰۸	RMSEA (ریشه میانگین مربعات خطای برآورد)	
۰/۸۷۵	بالاتر از ۰/۹	GFI (نیکویی برازش)	برازش افزایشی
۰/۸۳۶	بالاتر از ۰/۹	AGFI (شاخص برازندگی تعدیل یافته)	
۰/۹۵۷	بالاتر از ۰/۹	CFI (شاخص برازش مقایسه‌ای - تعدیل یافته)	
۰/۹۲۹	بالاتر از ۰/۹	NFI (برازندگی نرم شده)	
۰/۹۴۸	بالاتر از ۰/۹	TLI (برازندگی نرم نشده)	

شکل ۱. مدل مفهومی اصلاح شده

شکل ۲. برآورد مسیر فرضیه‌های پژوهش

برای بررسی این فرضیه‌ها از روش تحلیل مسیر در نرم‌افزار آموس استفاده شده است. سطوح معناداری به‌منظور آزمون این فرضیه‌ها در جدول (۵) نشان داده شده است. مبنای تأیید فرضیه‌ها این است که سطح معناداری برای آن‌ها کوچک‌تر از ۰,۰۵ باشد.

جدول ۵. بررسی فرضیه‌های پژوهش

فرضیه‌ها	مسیر	برآورد مسیر Estimate (p-value)	نتیجه
۱.	یادگیری تجربی کودکان ← تعاملات	۰/۴۲۶ (***)	تأیید فرضیه
۲.	آگاهی از برند ← یادگیری تجربی کودکان	۰/۴۵۵ (***)	تأیید فرضیه
۳.	آگاهی از برند ← مزیت‌های آموزشی کودکان	۰/۳۶۲ (***)	تأیید فرضیه
۴.	آگاهی از برند ← جوان بودن خانواده‌ها	۰/۷۷۴ (***)	تأیید فرضیه
۵.	خانواده‌های جوان‌تر ← یادگیری تجربی کودکان	۰/۳۷۱ (***)	تأیید فرضیه
۶.	خانواده‌های جوان‌تر ← مزیت‌های آموزشی کودکان	۰/۲۷۷ (***)	تأیید فرضیه
۷.	خانواده‌های جوان‌تر ← تعاملات	۰/۵۲۹ (***)	تأیید فرضیه
۸.	تعاملات در مکان‌های تاریخی ← مزیت‌های آموزشی کودکان	۰/۳۵۷ (***)	تأیید فرضیه
۹.	مزیت‌های آموزشی کودکان ← افزایش مشارکت در فعالیت‌های اجتماعی	۰/۸۴۵ (***)	تأیید فرضیه
۱۰.	مزیت‌های آموزشی کودکان ← افزایش دانش آشکار کودکان	۰/۷۶۵ (***)	تأیید فرضیه
۱۱.	مزیت‌های آموزشی کودکان ← افزایش دانش پنهان کودکان	۰/۷۸۷ (***)	تأیید فرضیه
۱۲.	مزیت‌های آموزشی کودکان ← افزایش تعلق ملی	۰/۸۵۶ (***)	تأیید فرضیه
۱۳.	افزایش مشارکت در فعالیت‌های اجتماعی ← توان آموزشی کودکان	۰/۲۰۱ (۰/۰۰۴)	تأیید فرضیه
۱۴.	افزایش دانش آشکار کودکان ← توان آموزشی کودکان	۰/۲۳۱ (***)	تأیید فرضیه
۱۵.	افزایش دانش پنهان کودکان ← توان آموزشی کودکان	۰/۳۲۲ (***)	تأیید فرضیه
۱۶.	افزایش تعلق ملی ← توان آموزشی کودکان	۰/۱۸۱ (۰/۰۰۶)	تأیید فرضیه

بحث و نتیجه‌گیری

در ایران بناها و اماکن تاریخی بخشی از میراث ماندگار و کهن محسوب می‌شوند و فرصت‌های آموزش بسیاری را پیش روی کشورها قرار می‌دهند. کشور ایران با بیش از یک‌میلیون اثر تاریخی شامل محوطه‌ها، بناها، کاخ‌ها و موزه‌ها دارای ۳۲ هزار اثر ثبت ملی و ۲۴ اثر ثبت میراث جهانی یونسکو است. معرفی و آموزش این اماکن تاریخی برای کودکان اهمیت زیادی دارد، از آنجایی‌که کودکی نقش مهمی در یادگیری ایفا می‌کند، گردشگری کودک در دنیای امروز اهمیت زیادی پیدا کرده است و کارشناسان و محققان

بسیاری بر اهمیت سفر بر آموزش کودکان تأکید کرده‌اند، سفرهای خانوادگی علاوه بر اینکه زمینه افزایش اطلاعات مختلف تاریخی جغرافیایی و زیست‌محیطی کودکان را می‌تواند، فراهم کند؛ همچنین می‌تواند یادگیری جمعی و مشارکتی خانواده را نیز ارتقا دهد. آموزش عملی از طریق سفر به اعتقاد بسیار از کارشناسان از آموزش‌های انتزاعی اثربخش‌تر است و نتایج این پژوهش می‌تواند تحولی اساسی و بنیادی را در عرصه آموزش فراهم آورد. نتایج این پژوهش نشان داد که یکی از ابزارهای آموزشی در عصر جدید گردشگری و سفر است. در سفر یادگیری به صورت تجربی اتفاق می‌افتد و کودکان تجربه‌های بسیاری را کسب می‌نمایند. نتایج این پژوهش نشان داد که یادگیری کودکان در زمان سفر منجر به افزایش تعاملات اجتماعی آن‌ها می‌شود، این یادگیری در خانواده‌های جوان بیشتر بوده و منجر به مزیت‌های آموزشی زیادی برای کودکان می‌گردد. یافته‌های این پژوهش حاکی از آن بود که در طول سفر کودکان در فعالیت‌های اجتماعی مشارکت می‌کنند و دانش آشکار و دانش پنهان آن‌ها نسبت به تاریخ و جغرافیا افزایش پیدا می‌کند. بازدید کودکان از آثار ملی می‌تواند، تعلق ملی کودکان را نیز افزایش دهد. نتایج این پژوهش نشان داد که یادگیری کودکان در طول سفر در مدلی پیچیده و با روابط متقابل رخ می‌دهد و می‌توان با استفاده از سفر، تاریخ و جغرافیای کشور را معرفی کرد و بدین وسیله تعلق آن‌ها را نسبت به کشور افزایش داد. نتایج این پژوهش حاکی از آن بود که در سفر هم به صورت پنهان و هم به صورت آشکار دانش کودکان افزایش پیدا می‌کند و یادگیری به صورت جمعی رخ می‌دهد. در این پژوهش به بررسی یادگیری تجربی کودکان بر افزایش توان آموزشی کودکان به واسطه تعاملات، تفاوت خانواده‌ای جوان‌تر، آگاهی از برندگان، مزیت‌های آموزشی کودکان، مشارکت در فعالیت‌های اجتماعی، دانش آشکار کودکان، دانش پنهان کودکان و تعلق ملی پرداخته شده است. نتایج پژوهش حاضر حاکی از آن است که آگاهی از برندگان مکان‌های تاریخی بر یادگیری تجربی کودکان، درک تفاوت از مکان‌های تاریخی و مزیت‌های آموزشی کودکان تأثیرگذار است؛ و خانواده‌ای جوان‌تر بر یادگیری تجربی کودکان، تعاملات و مزیت‌های آموزشی کودکان اثر مثبت و معناداری دارد. باس و همکاران (۲۰۱۵) نیز به این نتیجه دست یافتند که یادگیری تجربی کودکان در مکان‌های میراث فرهنگی در محوطه‌ها و بناهای ثبت میراث جهانی به دلیل بسیار مؤثر است و گاه به‌عنوان عامل اصلی محرک برای سفرهای خانوادگی است. ژو و همکاران (۲۰۱۹) نیز به این نتیجه رسیدند که یادگیری در سفرهای خانوادگی نسبت به اشکال دیگر سفر از نظر

آموزشی اثرگذارتر است. به باور آنان در بازدیدهای گردشگری که والدین با فرزندان خود همکاری می‌کنند، یادگیری بسیار اثربخش‌تر است. این نوع یادگیری از یک طرف می‌تواند گام‌به‌گام و عمیق باشد و از طرف دیگر باهم بودن خانواده می‌تواند درک عمیق‌تری از فرهنگ و معانی را دریافت کند. یانگ و لائو (۲۰۱۹) نیز دریافتند که مزایای آموزش تجربی برای کودکان ناشی از تعامل عمیق آن‌ها در محوطه‌ها و مکان‌های ثبت میراث جهانی است؛ زیرا در این مکان‌ها کودکان در مورد تاریخ، مردم و جامعه دانش کسب می‌کنند و در مورد خودشان و رشد و تحول اجتماعی آموزش می‌بینند. نتایج این پژوهش نشان داد که اهمیت فرزندان در خانواده باعث شده تا یادگیری تجربی در محیط‌های فرهنگی و تاریخی یکی از انگیزه‌های مهم سفرهای خانوادگی باشد. یافته‌های پژوهش حاضر حاکی از آن بود که تأثیر مشارکت در محوطه‌ها و بناهای میراث بر یادگیری کودکان و در نتیجه بر آموزش آن‌ها، همچنین تأثیر آگاهی از برندهای معتبر جهانی بر یادگیری تجربی کودکان اثر مثبت و معناداری دارد. نتایج این پژوهش نشان داد که مزیت‌های آموزشی کودکان بر افزایش توان آموزشی کودکان به واسطه افزایش مشارکت در فعالیت‌های اجتماعی، افزایش دانش آشکار کودکان و افزایش دانش پنهان کودکان و افزایش تعلق ملی تأثیر مثبت و معنادار دارد. مک گلدری و لاپ (۲۰۱۷) نیز در پژوهشی به این نتیجه رسیدند که تعامل با کودکان در مکان‌های تاریخی یادگیری را افزایش می‌دهد. نتایج پژوهش آنان نیز حاکی از آن است که از مزایای جدید یادگیری تجربی در سفر می‌توان به آگاهی اجتماعی و فرهنگی، افزایش دانش و نگرش و افزایش استقلال و اعتماد به نفس کودکان استفاده کرد. استون و پاتریک (۲۰۱۳) نیز بر در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که والدین می‌توانند که از طریق مسافرت، فرزندان‌شان درگیر یادگیری تجربی، رشد شخصیتی و توسعه مهارت‌های زندگی کنند. بر اساس یافته‌های آنان تجربه مسافرت، دانشی است که از طریق مشاهده و مشارکت به دست می‌آید و به‌طور خاص یکی از مهم‌ترین مزایای سفر، یادگیری تجربی است. یافته‌های پژوهش برومهال، پیتمن و همکاران (۲۰۱۰) نیز حاکی از آن است که مسافرت یکی از واضح‌ترین زمینه‌ها برای یادگیری عمیق و ماندگار است. نتایج پژوهش آنان حاکی از آن است که والدین سعی دارند تا با سفر به مقصدهای گردشگری، کودکان‌شان در یادگیری در مورد تاریخ، فرهنگ و مردم کمک کنند. نتایج این پژوهش حاکی از آن است که تعامل در محوطه‌ها و بناهای میراث فرهنگی بر یادگیری تجربی کودکان اثر مثبت و معناداری دارد؛

و آگاهی والدین از نام‌های تجاری این مکان‌ها بر انگیزه برای یادگیری کودکان، همچنین برنامه‌ریزی برای انتخاب مقصد اثر مثبت و معناداری دارد. والدین می‌دانند که کودکان ذهن بسیار یادگیرنده و خلاق دارند و سریعاً چیزهای مختلف را فرامی‌گیرند. سفر این فرصت را به کودکان می‌دهد تا خودشان جهان را تجربه کنند. این عامل می‌تواند به‌عنوان یک مزیت مهم در جذب گردشگر به خصوص گردشگران خانوادگی باشد. مسافرت وقتی برای کودکان جذاب‌تر می‌شود که آن‌ها هم در سفر درگیر باشند. یادگیری به‌راحتی می‌تواند، جزئی از فرهنگ سفر شود و نگرش کودکان را در مورد سفر به‌عنوان یک وظیفه و تکلیف به نوع متفاوتی از سبک زندگی که در آن یادگیری از طریق تجربه‌های هیجان‌انگیز و ماجراجویانه انجام می‌شود، تغییر دهد.

نظام آموزشی کشور می‌تواند با برگزاری تورهای مختلف آموزشی کودکان را با تاریخ کشور آشنا نماید. برگزاری تورها نیز می‌تواند، زمینه‌آشنایی کودکان را با جغرافیا، زمین‌شناسی، محیط‌زیست و غیره فراهم نماید، با توجه به اهمیت یادگیری در زمان کودکی سفر می‌تواند، یادگیری را برای کودکان جذاب‌تر نماید. کودکان در سفر مباحث فراوان‌تری را یاد می‌گیرند، نتایج این پژوهش نشان داد که سفر محیطی جذاب‌تر، پویا، تعاملی و اثربخش برای یادگیری فراهم می‌کند.

باتوجه به محدودیت‌های زمانی، این پژوهش به‌صورت پیمایش مقطعی در سال ۱۳۹۸ انجام شد که این امر قدرت تعمیم‌پذیری نتایج را به زمان‌های آتی با محدودیت روبه‌رو می‌سازد. باتوجه به اینکه، ابزار جمع‌آوری داده‌ها در این تحقیق پرسشنامه است و پرسشنامه نگرش پاسخگویان را مورد بررسی قرار می‌دهد، ممکن است نگرش پاسخگویان کمی با واقعیت متفاوت باشد و از این نظر، نتایج تحقیق با محدودیت روبه‌رو است. یکی دیگر از محدودیت‌های پژوهش دسترسی سخت به نمونه آماری در این پژوهش بود.

منابع

- شریعتی، ف، امین بیدختی، ع، نجفی، م. (۱۳۹۸). ارائه مدلی جهت بهبود کیفیت آموزش‌های فنی و حرفه‌ای: باتوجه به الزامات اقتصاد مبتنی بر دانش. نشریه پژوهش در نظام‌های آموزشی، ۱۳(۴۷)، ۴۱-۵۴.
- صدری، ع. (۱۳۹۷). استقرار مدیریت دانش در دانشگاه‌های ایران. نشریه پژوهش در نظام‌های آموزشی، ۱۲(۴۳)، ۴۱-۶۳.

کشاورز، ی. (۱۳۹۳). مدل‌سازی معادلات ساختاری (با استفاده از آموس AMOS). تهران: انتشارات کتاب مهریان، چاپ اول.

References

- Allan, M. (2014). Geotourism: Why Do Children Visit Geological Tourism Sites? *Dirasat: Human and Social Sciences* 48(3375): 1-10. [In Persian].
- Blichfeldt, B. S., Pedersen, B. M., Johansen, A., & Hansen, L. (2011). Tweens on holidays. In-situ decision-making from children's perspective. *Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism*, 11(2), 135-149.
- Broomhall, S., Pitman, A. (2010). *Articulating lifelong learning in tourism: Dialogue between humanities scholars and travel providers*, University of Western Australia.
- Canosa, A & Moyle, B & Wray, M (2016). Can anybody hear me? A critical analysis of young residents' voices in tourism studies. *Tourism Analysis* 21(2-3): 325-337.
- Carpenter, K. (2015). Childhood studies and orphanage tourism in Cambodia. *Annals of Tourism Research*, 55, 15-27.
- Feng, X. & M. Li (2016). Children tourism: a literature review. *Tourism Tribune* 31(9), 61-71.
- Fu, X., Lehto, X., & Park, O. (2014). What does vacation do to our family? Contrasting the perspectives of parents and children. *Journal of Travel & Tourism Marketing*, 31(4), 461-475
- Hay, B. (2017). Missing voices: Australian children's insights and perceptions of family holidays. *Hospitality & Society*, 7(2), 133-155.
- Hay, B. (2018). 'Why do kids' menus always have chicken nuggets?': Children's observations on the provision of food in hotels on family holidays. *Hospitality & Society*, 8(1), 69-96.
- Huang, G. H.-C. & M. Gove (2015). *Confucianism, Chinese families, and academic achievement: Exploring how Confucianism and Asian descendant parenting practices influence children's academic achievement*. Science Education in East Asia, Springer: 41-66.
- Keshavarz, Y. (2014). *Structural Equation Modeling (Using AMOS) Mehraban Book Publishing*, First Edition (In perisan)
- Lehto, X. Y., Fu, X., Li, H., & Zhou, L. (2017). Vacation benefits and activities: Understanding Chinese family travelers. *Journal of Hospitality & Tourism Research*, 41(3), 301-328
- McGladdery, C. A. & B. A. Lubbe (2017). International educational tourism: Does it foster global learning? A survey of South African high school learners. *Tourism Management*, 62, 292-301.
- Mindes, G. (2005). Social studies in today's early childhood curricula. *Young Children*, 60(5), 12.
- Poria, Y. & D. J. Timothy (2014). Where are the children in tourism research? *Annals of Tourism Research*, 47, 93-95.
- Ritchie, B. W., Carr, N., & Cooper, C. P. (2003). *Managing educational tourism*, Vol. 10. Clevedon, UK: Channel View Publications
- Sadri, A. (1397). Establishment of knowledge management in Iranian universities. *Journal of Research in Educational Systems*, 13(43), 63-41 (In perisan)
- Schänzel, H. & N. Carr (2016). *Introduction: Special issue on children, families and leisure—part three*, Taylor & Francis.
- Shariati, F, Amin Beidakhti, A, Najafi, M. (2019). Provide a model for improving the quality of technical and vocational education: according to the requirements of

- knowledge-based economy. *Journal of Research in Educational Systems*, 13(47), 3-3 (In perisan)
- Stone, M. J. & J. F. Petrick (2013). The educational benefits of travel experiences: A literature review. *Journal of Travel Research*, 52(6), 731-744.
- Waygood, E. O. D., Friman, M., Taniguchi, A. & Olsson, L. E. (2019). Children's life satisfaction and travel satisfaction: evidence from Canada, Japan, and Sweden. *Travel Behaviour and Society*, 16, 214-223.
- Werry, M. (2008). Pedagogy of/as/and tourism: Or, shameful lessons. *The Review of Education, Pedagogy, and Cultural Studies*, 30(1), 14-42.
- Wu, M.-Y., & Wall, G. (2016). Chinese research on family tourism: Review and research implications. *Journal of China Tourism Research*, 12(3-4), 274-290.
- Yang, C.-H., Lin, H.-L., & Han, C.-C. (2010). Analysis of international tourist arrivals in China: *The role of World Heritage Sites*. *Tourism Management*, 31(6), 827-837.
- Yang, F. X. and V. M.-C. Lau (2019). Experiential learning for children at World Heritage Sites: The joint moderating effect of brand awareness and generation of Chinese family travelers. *Tourism Management*, 72, 1-11.